

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
Факультет журналістики
Кафедра соціальних комунікацій

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 12. МЕДІАПОЛІТИКА

для студентів

Освітньої програми:

Рівня вищої освіти:

на здобуття освітнього ступеню:

за спеціальністю:

галузі знань:

Журналістика

другого (магістерського)

магістра

061 Журналістика

06 Журналістика

Робоча програма **Медіаполітика**
галузі знань: 06 Журналістика, спеціальності: 061 Журналістика

Розробник: **Хитров О. В., викладач, генеральний директор ITV media group**

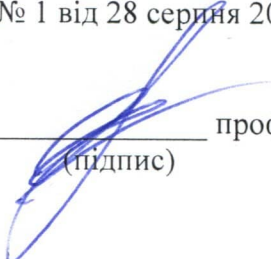
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальних комунікацій

Протокол № 1 від 27 серпня 2020 року

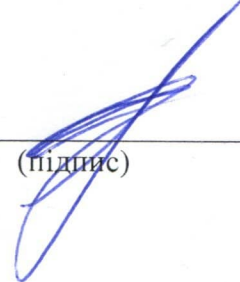
Завідувач кафедри доц. Золяк В. В.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією факультету журналістики

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Голова проф. Мітчук О. А.
(підпис)

Гарант освітньої програми «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика» у галузі знань 06 «Журналістика» рівня вищої освіти другого (магістерського)

проф. Мітчук О. А.
(підпис)

@ Хитров О. В., 2020

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3/3	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) Галузі знань: 06 Журналістика Спеціальність: 061 Журналістика	Обов'язковий освітній компонент	
Змістових модулів – 1		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 90/90		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		30 год.	80 год.
Індивідуальні завдання:			
30 год.			
Вид контролю: залік			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ

Робоча програма навчальної дисципліни «Медіаполітика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Журналістика» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 061 Журналістика галузі знань 06 «Журналістика».

Метою курсу є формування дослідження політичної проблематики, актуальної для українського суспільства, вивчення основних рекламних та PR-технологій, що широко застосовуються у політичній галузі, а також ознайомлення із проблемами сучасної політичної реклами в контексті політичного маркетингу і менеджменту в демократичному суспільстві.

Завдання курсу: ознайомлення студентів як на практиці використовувати доступні йому методи захисту інформаційної інфраструктури держави; професійно реагувати на можливі прояви інформаційнопсихологічного тиску в національному та міжсередовищному інформаційних просторах; застосовувати знання медіа законодавства у практичній журналістській діяльності; уникати ситуацій, коли журналіст може порушити закон чи потрапити в небезпеку; використовувати знання, щодо прав та обов'язків передбачених законодавством для журналістів; застосовувати навички публічних виступів та аргументації позиції через участь у дискусіях, дебатах та рольових іграх на прикладі судових справ; працювати з юридичними джерелами та літературою; аналізувати та коротко викладати судові справи; використовувати базові знання та розуміння таких тем як: поняття медіаправа у світовому контексті, захист джерел інформації, доступ до інформації, дифамація, регулювання ЗМІ, медіа та вибори, медіа та правосуддя, захист приватного життя та суспільної моралі.

Загальні компетентності :

ЗК9. Здатність цінувати і поважати різноманітність і мультикультурність, реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові компетентності :

ФК5. Здатність здійснювати професійну діяльність, керуючись нормами українського та міжнародного законодавства у сфері медіа; дотримуватись принципів журналістської етики.

ФК7. Здатність діяти соціально відповідально і керуватися принципами інформаційної безпеки.

ФК8. Здатність ухвалювати рішення в складних і непередбачуваних умовах дослідницької та/або інноваційної роботи, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

Результати навчання за дисципліною

Опанування дисципліною «Медіаполітика» забезпечить наступні результати:

ПР 3. Здійснювати професійну діяльність у правовому полі медіагалузі, в межах етичних і професійних стандартів, дбаючи про безпеку медійного середовища

ПР 6. Уміти дискутувати й аргументовано відстоювати власну думку для досягнення комунікаційної мети, створення сприятливого суспільного середовища, формування власного іміджу та визнання результатів своєї праці.

ПР 14. На основі зібраної інформації та її аналізу прогнозувати тренди медіаринку та ефективно просувати створений медійний продукт.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Діяльність ЮНЕСКО щодо функціонування засобів масової комунікації на сучасному етапі. Політична журналістика. Специфіка роботи із політичною інформацією. Порядок розповсюдження політичної інформації. Політична цензура. Етичний аспект висвітлення політичних даних.

Література: основна (1,2,4,6,11,20) додаткова (4, 5, 6)

Тема 2. Правові засади розвитку інформаційного простору України

Суспільно-політична інформація. Специфічні властивості. Інформаційне наповнення ЗМІ фактами суспільно-політичного життя. Спеціальна інформація. ЗМІ і влада.

Література: основна (1,2,4,6,11,20) додаткова (4, 5, 6)

Тема 3. Українське законодавство щодо правової регламентації ЗМІ України.

Роль ЗМІ у формуванні політичного світогляду. Спеціалізовані політичні видання. Професійність журналістів. Критерії оцінки влучності і злободенності матеріалів. Політична журналістика як окремий вид журналістської творчості. Конституційні основи діяльності ЗМІ.

Література: основна (1,2,4,6, 12,13,14) додаткова (1,2,3, 4, 8, 11)

Тема 4. Зasadничі принципи журналістської професії.

Функції ЗМІ в умовах інформаційного суспільства. Обмін інформацією. Характерні риси процесу. Вплив ЗМІ на політичну ситуацію в державі. Оперативність подачі інформації. Точність подачі інформації.

Література: основна (1,2,4,6, 12,13,14) додаткова (1,2,3, 4, 8, 11)

Тема 5. Вичерпність (повнота) інформації. Політична система і ЗМІ. Поширення інформації в епоху глобальної інформатизації. «Глобальне село» як середовище функціонування політичної інформації. Баланс думок та багатоманітність точок зору. Відокремлення фактів від коментарів і оцінок. Достовірність інформації. Простота подачі інформації.

Література: основна (1,2,4,6, 12,13,14) додаткова (1,2,3, 4, 8, 11)

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.												
Тема 1. Діяльність ЮНЕСКО щодо функціонування засобів масової комунікації на сучасному етапі.	18	4	2		6	6	16					16
Тема 2. Правові засади розвитку інформаційного простору України	18	4	2		6	6	20	2	2			16
Тема 3. Українське законодавство щодо правової регламентації ЗМІ України.	18	4	2		6	6	20	2	2			16
Тема 4. Зasadничі принципи журналістської професії.	18	4	2		6	6	18	2				16
Тема 5. Вичерпність (повнота) інформації.	18	4	2		6	6	16					16
Разом за змістовим модулем 1	90	20	10		30	30	90	6	4			80
Усього годин	90	20	10		30	30	90	6	4			80

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Діяльність ЮНЕСКО щодо функціонування засобів масової комунікації на сучасному етапі.	2/-
2.	Правові засади розвитку інформаційного простору України	2/2
3.	Українське законодавство щодо правової регламентації ЗМІ України.	2/2
4.	Засадничі принципи журналістської професії.	2/-
5.	Вичерпність (повнота) інформації.	2/-
	Разом	10/4

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Діяльність ЮНЕСКО щодо функціонування засобів масової комунікації на сучасному етапі.	6/16
2.	Правові засади розвитку інформаційного простору України	6/16
3.	Українське законодавство щодо правової регламентації ЗМІ України.	6/16
4.	Засадничі принципи журналістської професії.	6/16
5.	Вичерпність (повнота) інформації.	6/16
	Разом	16/46

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
Змістовий модуль 1:				
Тема 1. Діяльність ЮНЕСКО щодо функціонування засобів масової комунікації на сучасному етапі. Політична журналістика. Специфіка роботи із політичною інформацією. Порядок розповсюдження політичної інформації. Політична цензура. Етичний аспект висвітлення політичних даних.	Розв'язування ситуаційних завдань Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.	Теоретичне усне опитування або міні-тест	<i>Література основна (1,3,4,6,11,16) додаткова (1,2,3,4, 5)</i>	12
Тема 2. Правові засади розвитку інформаційного простору України Суспільно-політична інформація. Специфічні властивості. Інформаційне наповнення ЗМІ фактами суспільно-політичного життя. Спеціальна	Розв'язування ситуаційних завдань Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.	Теоретичне усне опитування або міні-тест	<i>Література основна (1,3,4,6,11,16) додаткова (1,2,3,4, 5)</i>	12

інформація. ЗМІ і влада.				
Тема 3. Українське законодавство щодо правової регламентації ЗМІ України. Роль ЗМІ у формуванні політичного світогляду. Спеціалізовані політичні видання. Професійність журналістів. Критерії оцінки влучності і злободенності матеріалів. Політична журналістика як окремий вид журналістської творчості. Конституційні основи діяльності ЗМІ.	Розв'язування ситуаційних завдань Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.	Опитування, тестовий контроль. Кейс-метод	<i>Література основна (1,3,4,6,11,16) додаткова (1,2,3,4, 5)</i>	12
Тема 4. Зasadничі принципи журналістської професії. Функції ЗМІ в умовах інформаційного суспільства. Обмін інформацією. Характерні риси процесу. Вплив ЗМІ на політичну ситуацію в державі. Оперативність подачі інформації. Точність подачі інформації.	Захист презентацій Розв'язування ситуаційних завдань Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.	Опис ідеї власного дослідження	<i>Література основна (1,3,4,6,11,16) додаткова (1,2,3,4, 5)</i>	12
Тема 5. Вичерпність (повнота) інформації. Політична система і ЗМІ. Поширення інформації в епоху глобальної інформатизації. «Глобальне село» як середовище функціонування політичної інформації. Баланс думок та багатоманітність точок зору. Відокремлення фактів від коментарів і оцінок. Достовірність інформації. Простота подачі інформації.	Захист презентацій Розв'язування ситуаційних завдань Самостійне виконання студентами ситуаційних вправ на практичних заняттях та їх обговорення.	Опитування, тестовий контроль. Кейс-метод (аналіз медіаситуацій)	<i>Література основна (1,3,4,6,11,16) додаткова (1,2,3,4, 5)</i>	12

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тема 1. Суспільно-політична інформація як інструмент виявлення проблемних сфер у житті суспільства

1. Суспільно-політична інформація. Специфічні властивості.
2. Інформаційне наповнення ЗМІ фактами суспільно-політичного життя.
3. Спеціальна інформація.
4. ЗМІ і влада.

Тема 2. Українські мас-медіа в політичних процесах

1. Роль ЗМІ у формуванні політичного світогляду.

2. Спеціалізовані політичні видання.
3. Професійність журналістів. Критерії оцінки влучності і злободенності матеріалів.
4. Політична журналістика як окремий вид журналістської творчості.

Тема 3. Роль засобів масової інформації у формуванні політичної системи

1. Функції ЗМІ в умовах інформаційного суспільства.
2. Обмін інформацією. Характерні риси процесу.
3. Вплив ЗМІ на політичну ситуацію в державі.

Тема 4. Політична система і засоби масової комунікації

1. Політична система і ЗМІ.
2. Поширення інформації в епоху глобальної інформатизації.
3. «Глобальне село» як середовище функціонування політичної інформації.

Разом індивідуальної роботи – 30 годин.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Інтерактивні лекції, евристичне навчання, кейс-метод, лекції-дискусії, мозковий штурм, обмін думками (think-pair-share), практико-орієнтоване навчання, творчий метод, тренінги в активному режимі

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Індивідуальне опитування, фронтальне опитування, тестова перевірка знань, поточні контрольні роботи, підсумковий контроль (залік).

11. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКА

1. Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова”.
2. Конституційні засади діяльності ЗМІ України.
3. Реклама в друкованих ЗМІ.
4. Авторське право на аудіовізуальний твір.
5. Захист авторського права і суміжних прав в Україні.
6. Основні напрями і форми державної підтримки засобів масової інформації.
7. Організація соціального захисту журналістів України.
8. Порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності в Україні.
9. Охорона в Україні інформації, яка віднесена до держаної таємниці.
10. Укази Президента України щодо інформаційної діяльності в Україні.
11. Діяльність органів державної влади щодо забезпечення свободи слова, задоволення інформаційних потреб суспільства та розвитку інформаційної сфери в Україні.
12. Гарантовані законодавством України шляхи отримання інформації журналістами.
13. Основні положення Цивільного кодексу України щодо діяльності журналістів.
14. Інформаційна політика України: стан і перспективи.
15. Основні принципи інформаційних відносин в Україні.
16. Європейська Конвенція про захист прав людини та основних свобод.
17. Суб'єкти та об'єкти інформаційних відносин в Україні.
18. Регламентація етичних засад діяльності журналістів України.
19. Питання вдосконалення державного управління інформаційною сферою на сучасному етапі в Україні.
20. Верховний суд України щодо судової практики у справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди.
21. Принципи та основні напрями діяльності творчих спілок в Україні.
22. Рішення Європейського Суду з прав людини в галузі ЗМІ.
23. Організація і здійснення видавничої справи в Україні.
24. Загальні обмеження щодо рекламної діяльності в Україні. Недобросовісна реклама.
25. Акредитація журналістів ЗМІ при органах державної влади та органах місцевого самоврядування.
26. Права телеглядачів і радіослухачів.
27. Свобода слова в Україні: стан, проблеми, перспективи розвитку. 34. Міжнародні документи щодо захисту прав і свобод людини.

28. Діяльність Конституційного Суду України.
29. Цивільна відповідальність журналістів України.
30. Здійснення контролю за дотриманням законодавства про рекламу.
31. Основні положення Закону України „Про захист суспільної моралі” щодо діяльності ЗМІ.
32. Організація діяльності друкованих ЗМІ.
33. Соціальна рекламна інформація в Україні.
34. Правове забезпечення діяльності ЗМІ під час виборчих процесів.
35. Засади державної інформаційної політики в Україні.
36. Заснування телерадіоорганізацій та ліцензування каналів мовлення.
37. Діяльність Конституційного Суду України щодо ЗМІ.
38. Зміст та гарантії права на інформацію.
39. Положення Кримінального кодексу України щодо журналістської діяльності.
40. Конституція України - основний документ в галузі прав та свобод людини і громадянина.
41. Сучасні проблеми свободи слова в Україні. Історичний та сучасний аспекти питання.
42. Права і обов'язки телерадіоорганізацій та їх працівників.
43. Конституція України щодо основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.
44. Діяльність міжнародних організацій щодо захисту прав та свобод журналістів (на вибір).
45. Суміжні права виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення.
46. Рішення Пленуму Верховного Суду України від 25 травня 2001р. №5 щодо внесення змін та доповнень до Постанови Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. №4 „Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди”.
47. Соціальний захист професійного творчого працівника.
48. Відповідальність журналістів за оприлюднення неправдивої інформації.
49. Права та обов'язки учасників інформаційних відносин.
50. Склад Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення та порядок її оформлення.
51. Забезпечення гарантії права на інформацію в Україні.
52. Відносини між редакціями друкованих ЗМІ і громадянами та організаціями.
53. Порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні друкованими ЗМІ.
54. Компетенція, повноваження та функції Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення.
55. Цензура як спосіб перешкоджання законній професійній діяльності журналістів.
56. Здійснення авторського права в Україні.
57. Діяльність Європейського Суду щодо прав та свобод журналістів.
58. Законодавство України щодо забезпечення та безперешкодної реалізації права людини на свободу слова.
59. Вдосконалення державного управління інформаційною сферою в Україні: стан, проблеми, перспективи розвитку.
60. Кодекси професійної етики українського журналіста (на вибір).
61. Форми і порядок висвітлення діяльності органів державної влади і органів місцевого самоврядування в Україні аудіовізуальними ЗМІ.
62. Діяльність та статус інформаційних агентств в Україні.
63. Регламентація рекламної діяльності на телебаченні та радіомовленні.
64. Визначення й предмет інформаційної політики.
65. Основи інформаційної безпеки держави.
66. Об'єкти та суб'єкти інформаційної політики держави.
67. Система інформаційної політики держави.
68. Загрози інформаційної безпеки України.
69. Пріоритети інформаційної безпеки.

70. Безпека інформаційних ресурсів.
71. Право доступу до інформаційних ресурсів.
72. Інформаційна безпека: гуманітарний вимір.
73. Інформаційна безпека національних інтересів України.
74. Проблема початку інформаційної війни.
75. Психічні програми самознищення.
76. Розкрийте зміст виконання ЗМІ функції інформування, аналізу, громадської критики та контролю.
77. Охарактеризуйте баланс між правами журналістів на свободу слова й інформації та їх відповідальністю.
78. ЗМІ як місце для публічної дискусії і для зворотнього зв'язку.
79. В чому може виявитися захист інтересів окремих політичних сил, соціальних, національних, етнічних і расових груп, бізнес-груп, релігійних громад тощо.
80. Характеристика діяльності ЗМІ, що спрямована на забезпечення як загальносуспільних інтересів, так і кожного його індивіда
81. Зasadничі цінності професійних та етичних стандартів діяльності ЗМІ.
82. Правдивість і точність як стандарти фахової діяльності.
83. Безсторонність і багатоманітність точок зору в новинній журналістиці. розкрийте суть понять „Редакційна чесність” і „Редакційна незалежність”.
84. Незалежність ЗМІ як від інтересів держави, так і від будь-яких партійних, бізнесових чи групових інтересів забезпечує впевненість аудиторії в тому, що на на рішення журналістів не впливає жоден економічний чи політичний тиск.
85. Енергійність і професійність у пошуку суті кожної події чи проблеми – дайте характеристику цим якостям фахової діяльності.
86. Як у фахових стандартах виявляється справедливість.
87. Розкрийте зміст поняття „Повнота інформування”.
88. Розкрийте зміст поняття „Простота інформування”.
89. Розкрийте суть точної подічі інформації.
90. Суть достовірності подічі інформації методи і правила роботи у ситуації „Репортер на місці події”.
91. Інформаційні агентства та інші ЗМІ.
92. Правила оприлюднення даних соціологічних досліджень.
93. Вимоги до співробітників щодо збалансованої подачі інформації.
94. Вимоги до формату подачі інформації чи спірних питань.
95. Які вимоги щодо уникнення журналістами суб'єктивізму містять фахові стандарти діяльності чи може використовуватися журналістом оцінювальна лексика? В яких випадках?
96. Допустимий рівень аналітики у новинах.
97. Повага до приватного життя.
98. Правило “чотирьох вікон”.
99. Незаконні методи збирання і оприлюднення інформації.
100. Розкрийте зміст поняття „Дискримінація”. Проаналізуйте принципи висвітлення інформації про неповнолітніх

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота					Підсумковий контроль (залік)	Сума
Змістовий модуль 1						
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
12	12	12	12	12		

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення.
3. ТЗН.
4. Навчальні демонстрації.
5. Комп'ютерне забезпечення.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА БАЗОВА

1. Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності ЗМІ. - К., 2004.
- Міжнародні стандарти свободи слова:
2. Збірник публікацій міжнародної організації „Артикль 19”. – К.: Міленіум, 2003.
3. М.Місьо, Н.Петрова, В.Ситцевой. Правничі засади діяльності журналістів в Україні. К.: Айрекс Про Медіа, 2000.
4. Правовий самозахист журналістів. – К.: Геопринт, 2003
5. Леонарди Д. Европейский Суд по правам человека: разграничение между утверждением о факте и выражением мнения.
6. Законодавча база України // portal.rada.gov.ua
7. Винер Н. Кибернетика и общество / Н. Винер ; под общ. ред. Э. Я. Кульмана. — М. : Иностранная литература, 1958.
8. Домарев В. В. Безопасность информационных технологий: Методология создания систем защиты / В. В. Домарев. — К. : ДиаСофт, 2004.
9. Манойло А. В. Государственная информационная политика в особых условиях / А. В. Манойло. — М. : МИФИ, 2003. Окинавская Хартия глобального информационного общества. — <http://www.iis.ru/events/okinawa/charter.ru.html>
10. Поляков Ю. А. Информационная безопасность и средства массовой информации : учеб. пособие / Ю. А. Поляков. — М. : ИМПЭ, 2004.
11. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика : навч. посіб. / Г. Г. Почепцов, С. А. Чукут. — К. : Знання, 2006.
12. Расторгуев С. П. Информационная война / С. П. Расторгуев. — М. : Радио и связь, 1999.
13. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон. — М. : АСТ, 2003.
14. Чічановський А. А. Національна держава та її засоби інформації // Україна на шляху до Європи / А. А. Чічановський. — К. : Етнос, 2006.
15. Чичановский А. А. За чертой полета: нации и народы после развала СССР / А. А. Чичановский. — М., 2000.
16. Чічановський А. А. Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем / А. А. Чічановський, О. Г. Стариш. — К. : Грамота, 2010. Законодавча база **Додаткова**
1. Абетка українського політика. — К. : Смолоскип, 1997. — 218 с.

2. Панніто, В. Маленькі хитрощі демократичної процедури // Філософська і соціологічна думка. — 2004. — № 10. — С. 38—42.
3. "Чорний" ПР — виняток чи норма? — <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=217>.
4. The Baltic PR Weekend 2008: PR-спеціалісти — о главном. — <http://propr.com.ua/>.
5. PR-послуги в Україні. Оцінка ринку і перспективи розвитку — 2008. — http://www.pr-center.org.ua/news_show.php?zap=1687.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://ru.wikipedia.org>
2. <http://www.contr-tv.ru>
3. <http://www.jobs.ua>